

Bydgoszcz, 19 grudnia 2018 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

BW.III.431.3.2018.MK/KD

**Pan
Tomasz Chymkowski
Burmistrz Brześcia Kujawskiego
Urząd Miejski
Plac Władysława Łokietka 1
87-880 Brześć Kujawski**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. Nr 185, poz. 1092) oraz art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych (Dz. U. z 2017 r., poz. 681 z późn. zm.),

w: Urząd Miejski w Brześciu Kujawskim, Plac Władysława Łokietka 1, 87-880 Brześć Kujawski,

w dniach: od 3.12.2018 r. do 3.12.2018 r.,

przeprowadzona została kontrola: prawidłowości,

przez: M. K. - starszego inspektora wojewódzkiego w Biurze Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, kierownika zespołu kontrolnego oraz K. D. - starszego inspektora wojewódzkiego w Biurze Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,

w zakresie:

1. przedmiot kontroli: realizacja zobowiązań gminy wynikających z zawartego z Wojewodą Kujawsko-Pomorskim porozumienia w sprawie powierzenia zadań dotyczących utrzymania grobów i cmentarzy wojennych
2. okres objęty kontrolą: 01.01.2017 r. do 31.12.2017 r.

W wyniku przeprowadzonej kontroli kontrolowaną działalność jednostki ocenia się: **pozytywnie.**

Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen:

- pozytywna,
- pozytywna z uchybieniami,
- pozytywna z nieprawidłowością,
- pozytywna z nieprawidłowościami,
- negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności).

Oceny dokonano na podstawie poniższych ustaleń:

I. ustalono, iż sprawy dotyczące grobownictwa i cmentarnictwa wojennego realizowane są przez p. XX - inspektora w Urzędzie Miejskim w Brześciu Kujawskim. W 2017 r. zadanie dot. grobownictwa wojennego obecne było w wykazie obowiązków służbowych p. XX – pracownika Urzędu Miejskiego w Brześciu Kujawskim.

II. Karty ewidencyjne obiektów grobownictwa wojennego oraz księga pochowanych znajdują się na stanowisku pracy. Karty prowadzone prawidłowo.

III. Potwierdzenie rozliczenia dotacji oraz egzemplarz porozumienia z Wojewodą Kujawsko-Pomorskim obecne na stanowisku pracy.

IV. Jesienne oraz wiosenne przeglądy stanu obiektów przeprowadzono, protokoły sporządzono.

V. Na utrzymanie grobów i cmentarzy wojennych na terenie gminy w 2017 roku przyznane zostały środki z budżetu Wojewody Kujawsko-Pomorskiego w kwocie 2.000 zł. Zadanie administracji rządowej dot. opieki nad cmentarzami, kwaterami i grobami wojennymi przyjęto Uchwałą nr XI/77/2016 Rady Miejskiej w Brześciu Kujawskim. Gmina Brześć Kujawski zawarła w dniu 30.06.2017 r. porozumienie z Wojewodą Kujawsko-Pomorskim w sprawie powierzenia zadań dotyczących utrzymania grobów i cmentarzy wojennych. Rozliczenie wydatkowania dotacji udzielonej przez Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego nastąpiło według przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 2077 z późn. zm.).

VI. W celu udokumentowania poniesionych wydatków Gmina przedłożyła:

- fakturę za zakup zniczy i kwiatów doniczkowych na obiekty grobownictwa wojennego (kwota: 1.450,00 zł),

- fakturę za zakup zniczy i wiązanki kwiatów na obiekty grobownictwa wojennego (kwota: 550,00 zł).

Powyższymi fakturami Gmina Brześć Kujawski udokumentowała poniesione wydatki na utrzymanie grobów i cmentarzy wojennych w 2017 roku na kwotę 2.000 zł z dotacji Wojewody Kujawsko-Pomorskiego. Dotację wydatkowano prawidłowo.

Według posiadanej ewidencji, na terenie Gminy Brześć Kujawski znajduje się 5 obiektów grobownictwa wojennego. W toku kontroli dokonano lustracji następujących obiektów:

1. mogiła zbiorowa żołnierzy Wojska Polskiego z 1939 r., cmentarz parafialny we Wieńcu.

Mogiła o ziemnej nawierzchni wysypanej drobnym kamieniem/grysem oddzielonej od reszty terenu betonowym obrzeżem. Na powierzchni mogiły ułożono w nieregularny sposób sześć płyt granitowych w kształcie trójkąta (cztery płyty z czarnego granitu, dwie płyty z jasnoszarego granitu). Pomiedzy płytami ustawiono dwie trójkątne donice. Element centralny w postaci pionowej prostokątnej płyty pamiątkowej z czarnego granitu posadowionej na dwuczęściowej podstawie obłożonej jasnoszarym granitem. Po lewej stronie płyty pamiątkowej ustawiono granitowy krzyż. Przed elementem centralnym usytuowano dwa biało-czerwone słupki, na szczycie których zamocowano wojskowe hełmy prawdopodobnie wzoru powojennego z namalowanym symbolem orła wojskowego wz. 1919.

Napis pamiątkowy treści:

PAMIĘCI
SPOCZYWAJĄCYCH TUTAJ
32 ŻOŁNIERZY WOJSKA POLSKIEGO
POLEGŁYCH WE WRZEŚNIU 1939 r.
W WALCE Z NIEMIECKIM NAJEŹDZCĄ

Powyżej napisu pamiątkowego wyryto symbol orła wojskowego wz. 1919. Przy mogile ustawiono tabliczkę informującą o obecności miejsca pamięci narodowej/obiekcie grobownictwa wojennego. Oznakowano również dojście do mogiły przy skrzyżowaniu alejek cmentarnych.

Pomnik nagrobny w stanie bardzo dobrym. Napisy czytelne.

W przypadku realizacji prac renowacyjno-remontowych zaleca się odnowienie słupków oraz uzupełnienie nawierzchni mogiły (grys/drobny kamień).

2. Grób pojedynczy cywilnej ofiary okupanta niemieckiego z 1939 r.: Antoni Baykowski, cmentarz parafialny we Wieńcu.

Nagrobek w postaci poziomej betonowej płyty w betonowej obramówce. Na powierzchni płyty napis AVE MARIA. Betonowy pomnik składający się z 4 części, na środkowej pionowej płycie wyryto napis treści:

Tu spoczywa w Bogu
Ś.P
SEDZIA ANTONI
BAYKOWSKI
*7.3.1893
+10.9.1939
CZY JEST BOLESC
JAKO BOLEŚĆ MOJA

Obiekt w stanie zadowalającym. Widoczne pęknięcie pionowej płyty pomnika. Ubytki spoiny pomiędzy płytą poziomą i obrzeżami. Napis czytelny. Przy mogile ustawiono tabliczkę informującą o obecności miejsca pamięci narodowej/obiektu grobownictwa wojennego. Stwierdzono różnicę pomiędzy treścią napisu obecną na pomniku a treścią zawartą w karcie ewidencyjnej (jest: CZY JEST BOLESC JAKO BOLEŚĆ MOJA, zapis w karcie ewidencyjnej: CZY JEGO BOLEŚĆ JAKO BOLEŚĆ MOJA). Teren przy mogile zadbane.

W przypadku podjęcia prac renowacyjno-remontowych zaleca się umieszczenie na mogile symbolu krzyża podkreślającego status obiektu jako miejsca pochówku.

3. Mogiła zbiorowa cywilnych ofiar II wojny światowej, cmentarz parafialny w Brześciu Kujawskim.

Mogiła o ziemnej nawierzchni wysypanej drobnym kamieniem/grysem oddzielonej od reszty terenu betonowym obrzeżem. Na powierzchni mogiły ułożono w nieregularny sposób cztery granitowe płyty w kształcie trójkąta (dwie płyty z ciemnoszarego/czarnego granitu, dwie płyty z jasnoszarego granitu). Element centralny w postaci prostokątnej pionowej płyty z ciemnoszarego/czarnego granitu zwieńczonej elementem w kształcie trójkąta. Na powierzchni płyty napis treści:

PAMIĘCI SPOCZYWAJĄCYCH TUTAJ
39 OFIAR TERRORU NIEMIECKIEGO
POMORDOWANYCH WE WRZEŚNIU 1939 R.

Poniżej napisu po lewej stronie wykonano symbol krzyża, przy symbolu napis treści:

"KAMIEŃ TEN NA WIECZNĄ
PAMIĄTKĘ TYM, CO ŻYCIE
POŚWIĘCILI DLA OJCZYZNY (...)

Po bokach płyty centralnej posadowiono 4 pionowe płyty mniejszych rozmiarów, na których umieszczono tablice imienne:

- po lewej stronie płyty centralnej: Ś.P. / ALEKSANDER / CHEĆIŃSKI Ze SKASZYNA;
TOMASZ PILICHOWSKI ZE SKASZYNA; Ś+P / JÓZEF / POLAK / *18.02.1905 / +9.12.1939
/ AVE MARIA,

- po prawej stronie płyty centralnej: Ś.P. / SZCZEPAN / IGNACZAK / JAN / SOBCZAK / CHRUSTOWO / PROSZĄ O MODLITWĘ; Ś.P. / JAN / FRATCZAK / ŻYŁ LAT 26 / ZM. XII.1939; Ś+P / WINCENTY / ZIELIŃSKI / SOŁTYS Z AUGUSTOWA.

Ogółem na pomniku umieszczono 6 tabliczek imiennych.

Pomnik oraz nawierzchnia mogiły w bardzo dobrym stanie. Napisy czytelne, płyty bez pęknięć i ubytków, powierzchnia mogiły zadbana. Obrzeża w dobrym stanie. Przy mogile ustawiono tabliczkę informującą o obecności miejsca pamięci narodowej/obiektu grobownictwa wojennego.

4. Mogiła zbiorowa żołnierzy Wojska Polskiego z 1939 r., cmentarz parafialny w Brześciu Kujawskim.

Powierzchnia mogiły wyłożona drobną kostką, oddzielona od reszty terenu murem obrzeżem. Element centralny w postaci murej podstawy obłożonej kamieniem naturalnym oraz betonowego obelisku, na powierzchni którego umieszczono płaskorzeźbę krzyża Orderu Virtuti Militari, a poniżej napis: HONOR I OJCZYZNA. Na powierzchni podstawy wyodrębniono pole w kształcie rombu, na powierzchni którego wykonano napis treści:

BOHATEROM
POLEGŁYM W OBRONIE OJCZYZNY
W 1939 R.

RODACY
1946 r.

Powyżej w miejscu łączenia podstawy oraz obelisku usytuowano lastrykową tablicę pamiątkową treści:

PORUCZNIK REZERWY
TADEUSZ JÓZEF
WASIAK
ZM. 10.IX.1939 r.
WALCZYŁ W 24 pp
27 DYWIZJI PIECHOTY

Na powierzchni mogiły w centralnym miejscu posadowiono poziomą płytę pamiątkową z ciemnoszarego/czarnego granitu z napisem treści:

PAMIĘCI SPOCZYWAJĄCYCH TUTAJ
22 ŻOŁNIERZY WOJSKA POLSKIEGO
POLEGŁYCH W 1939 R. W WALCE
Z NIEMIECKIM NAJEŹDŹCĄ
strz. ANDRUSIEWICZ JÓZEF
strz. ANTONIUK
strz. BORKOWSKI ZYGMUNT
strz. CELIŃSKI
strz. JAWOREK WŁADYSŁAW
ppor. KAMIŃSKI STEFAN

strz. KOŃSKI MIECZYŚLAW
strz. KOWALCZYK WACŁAW
strz. SZYMCZAK ANDRZEJ
strz. TOMCZYK STANISŁAW
ppor. rez. WASIAK TADEUSZ
ppor. ŻUCHOWSKI JAN

Powyżej napisu wykonano symbol orła wojskowego wz. 1919. Przy mogile ustawiono tabliczkę informującą o obecności miejsca pamięci narodowej/obiektu grobownictwa wojennego.

Stan obiektu: bardzo dobry. Napisy czytelne (poza tabliczką indywidualną ppor. rez. Tadeusza Wasiaka). Nawierzchnia mogiły zadbana, płyta pamiątkowa bez spękań i ubytków. Teren wokół mogiły zadbany. Obelisk bez ubytków i ukruszeń.

5. Mogiła zbiorowa żołnierzy Armii Czerwonej oraz Wojska Polskiego z 1945 r., cmentarz parafialny w Brześciu Kujawskim.

Mogiła o ziemnej nawierzchni wysypanej drobnym kamieniem/grysem oddzielonej od reszty terenu betonowym obrzeżem. Na obrzeżu posadowiono 6 betonowych słupków, pomiędzy którymi rozpięto odcinki łańcucha. Element centralny w postaci murowanego obelisku o nieregularnym kształcie, na powierzchni którego umieszczono tablicę pamiątkową z napisem treści:

СЛАВА ПАВШИМ СОЮЗНИКАМ
ЗА ОСВОБОЖДЕНИЕ ПОЛЬШИ
В 1945 г.

Na powierzchni mogiły ułożono centralnie poziomą betonową płytę, tuż obok ustawiono betonowy słup zwieńczony u góry czerwoną gwiazdą. Analogiczny symbol obecny również na płycie pamiątkowej.

Obiekt w stanie dostatecznym. Brak napisu pamiątkowego w języku polskim. Widoczne ubytki i ukruszenia betonowego słupa (odsłonięte pręty zbrojeniowe). Jeden ze słupków ogrodzeniowych całkowicie odspojony od podstawy. Pęknięcia i ubytki na powierzchni obrzeży oraz na powierzchni detalu pomnika głównego ("półka"), symbol gwiazdy na płycie pamiątkowej z ułamanym jednym z ramion (obecnie nie praktykuje się malowania wspomnianego symbolu na kolor czerwony). Na mogile ustawiona tabliczka informująca o statusie obiektu. Zgodnie z treścią karty ewidencyjnej w mogile spoczywają żołnierze polscy i radzieccy. Wspomniana informacja wymaga weryfikacji, w przypadku potwierdzenia fakt ten powinien znaleźć odzwierciedlenie w treści tekstu napisu pamiątkowego.

W przypadku podjęcia prac renowacyjno-remontowych zaleca się aktualizację symboliki oraz treści napisu pamiątkowego, a także wykonanie go również w języku polskim. Rozważenia

wymaga kwestia uproszczenia sposobu urządzenia mogiły poprzez likwidację zniszczonego betonowego słupa oraz rezygnację z obecnego betonowego obelisku na rzecz np. mniejszych rozmiarów płyty z nową treścią napisów. Do naprawy kwalifikuje się również ogrodzenie mogiły (odspojone słupki z łańcuchami mogą przewrócić się na przejście pomiędzy sąsiednimi grobami stanowiąc niebezpieczną przeszkodę dla osób odwiedzających cmentarz).

Uaktualnienie symboliki oraz treści napisów pamiątkowych przeprowadzić należy w porozumieniu z Wojewodą Kujawsko-Pomorskim oraz Instytutem Pamięci Narodowej.

Ponadto wskazuje się następujące przyczyny i skutki stwierdzonych nieprawidłowości: nieprawidłowości i uchybień w przedmiocie kontroli **nie stwierdzono**. W wykazie obiektów podlegających przeglądowi sformułowano uwagi co do uczytelnienia bądź uaktualnienia ich wizerunku.

Kontrolę wpisano do książki kontroli pod nr 6/2018.

Do Projektu wystąpienia pokontrolnego nie zostały zgłoszone zastrzeżenia.

W związku z powyższymi ocenami, uwagami i wnioskami zalecam Panu Burmistrzowi podjęcie następujących działań w celu wyeliminowania stwierdzonych w wyniku kontroli nieprawidłowości lub usprawnienia funkcjonowania działalności jednostki kontrolowanej: nieprawidłowości i uchybień nie stwierdzono.

Zaleca się uwzględnienie uwag dotyczących aktualizacji treści napisów oraz poprawy wizerunku obiektów podczas podejmowania prac renowacyjno-remontowych.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, z których jeden egzemplarz otrzymuje kierownik jednostki kontrolowanej, a drugi egzemplarz pozostaje w aktach kontroli.

(podpis i pieczęć Wojewody)